

Educació en Valors Cívics i Ètics

Primer curs de l'ESO

Dossier de textos filosòfics

Projecte Filosofia 11-18

iMS
Rubió
i Ors

Institut Rubió i Ors
L'Hospitalet de Llobregat

FILOSOFIA 11–18

DOSSIER DE TEXTOS FILOSÒFICS — 1r D'ESO

Versió 2.0 revisada · 33 sessions

Matèria: Educació en Valors Cívics i Ètics

Curs: 1r d'ESO

Temporalització: 1 hora setmanal · 33 sessions

Projecte: Filosofia 11–18

CRITERI DEL DOSSIER

Els fragments següents són **adaptacions didàctiques fidels** de textos filosòfics originals.

No són cites literals, llevat que s'indiqui expressament.

L'objectiu és que un alumne d'11–12 anys pugui entrar en contacte directament amb problemes i autors filosòfics sense falsejar-ne el pensament.

Cada sessió conté:

TEXT — 5–10 línies aproximadament.

COMPRENC — comprensió del fragment.

PENSO — argumentació personal.

ÍNDEX

Primer Trimestre	p. 2
Segon Trimestre	p. 8
Tercer Trimestre	p. 14

PRIMER TRIMESTRE

APRENDRE A PENSAR

SESSIÓ 1 — QUÈ ÉS UNA PREGUNTA FILOSÒFICA?

ARISTÒTIL — L'ADMIRACIÓ

Els éssers humans van començar a filosofar perquè algunes coses els sorprenien. Primer es preguntaven pels fenòmens que tenien més a prop i, després, per qüestions cada vegada més grans: la Lluna, el Sol, els astres i l'origen de l'univers. Qui s'admira davant d'una cosa reconeix, d'alguna manera, que encara no la comprèn.

Adaptació didàctica fidel.

Font: Aristòtil, *Metafísica*, I, 2, 982b12–21.

Edició: Gredos, Madrid, 1994, pp. 76–77.

COMPRENC

1. Per què relaciona Aristòtil admiració i ignorància?
2. Quines preguntes poden néixer de l'admiració?

PENSO

Quina cosa que veus cada dia et sembla més estranya quan hi penses de debò? Per què?

SESSIÓ 2 — PER QUÈ ENS FEM PREGUNTES?

ARISTÒTIL — EL DESIG DE SABER

Els éssers humans desitgem naturalment conèixer. Una prova és que ens agrada utilitzar els sentits fins i tot quan no busquem cap utilitat concreta. Ens agrada mirar, descobrir i comprendre. Per tant, no tot el coneixement serveix només per aconseguir alguna cosa: de vegades volem saber simplement perquè volem entendre.

Adaptació didàctica fidel.

Font: Aristòtil, *Metafísica*, I, 1, 980a21–27.

Edició: Gredos, 1994, p. 69–70.

COMPRENC

1. Aprenem només coses útils?
2. Quina prova dona Aristòtil del nostre desig de conèixer?

PENSO

Hi ha alguna cosa que vulguis saber encara que saber-la no et serveixi per a res pràctic?

SESSIÓ 3 — MITE I LOGOS

ARISTÒTIL — DE L'ADMIRACIÓ A L'EXPLICACIÓ

Els mites també neixen davant de coses sorprenents i difícils d'explicar. Però el filòsof no es conforma amb explicar una història: intenta descobrir per què passen les coses i quines són les seves causes. Preguntar-se per una causa significa intentar donar una explicació que pugui ser examinada i discutida.

Adaptació didàctica fidel.

Font: Aristòtil, *Metafísica*, I, 2, 982b17–983a.

Edició: Gredos, 1994, pp. 76–77.

COMPRENC

1. Què tenen en comú mite i filosofia?
2. Què afegeix la filosofia?

PENSO

És millor una explicació racional encara que després descobrim que era equivocada? Per què?

SESSIÓ 4 — DE QUÈ ESTÀ FET TOT?

TALES — BUSCAR UN PRINCIPI

Aristòtil explica que Tales considerava l'aigua el principi de totes les coses. Probablement va observar que els éssers vius necessiten humitat, que els aliments la contenen i que les llavors també són humides. La seva resposta era equivocada segons la ciència actual, però Tales intentava explicar la natura buscant en la mateixa natura les seves causes.

Adaptació del testimoni d'Aristòtil sobre Tales.

Font: Aristòtil, *Metafísica*, I, 3, 983b20–27.

Edició: Gredos, 1994, pp. 81–82.

COMPRENC

1. Per què podria Tales haver escollit l'aigua?
2. Quina novetat hi ha en la seva manera d'explicar?

PENSO

Pot ser filosòficament important una teoria falsa? Explica per què.

SESSIÓ 5 — SÒCRATES: SABER QUE NO SABEM

PLATÓ — LA IGNORÀNCIA DE SÒCRATES

Sòcrates conversa amb persones que afirmen saber moltes coses. Descobreix sovint que no poden justificar allò que asseguren saber. Ell tampoc coneix la resposta de moltes qüestions, però almenys no creu saber allò que ignora. Potser, pensa, aquesta petita diferència és una forma de saviesa.

Adaptació didàctica fidel.

Font: Plató, *Apologia de Sòcrates*, 21c–d.

Edició: *Diálogos I*, Gredos, 1981, pp. 155–156.

COMPRENC

1. Quina diferència hi ha entre Sòcrates i les persones que interroga?
2. Per què reconèixer la ignorància pot ser útil?

PENSO

Què és pitjor: no saber o no saber i creure que sabem?

SESSIÓ 6 — OPINIÓ I CONEIXEMENT

PLATÓ — EXAMINAR ALLÒ QUE CREIEM

Sòcrates examina les persones que aparenten saber. No es limita a preguntar què pensen, sinó que vol descobrir quines raons tenen. Una persona pot estar completament convençuda d'una cosa i, tanmateix, equivocar-se. Per això una opinió necessita ser examinada abans de poder considerar-la coneixement.

Adaptació didàctica fidel.

Font: Plató, *Apologia de Sòcrates*, 21b–23b.

Edició: Gredos, 1981, pp. 154–158.

COMPRENC

1. Estar segur significa tenir raó?
2. Què fa Sòcrates amb les opinions?

PENSO

Què necessitem afegir a una opinió perquè pugui convertir-se en coneixement?

SESSIÓ 7 — QUÈ ÉS UN ARGUMENT?

PLATÓ — SEGUIR LA MILLOR RAÓ

Sòcrates explica que no vol decidir segons la por, la pressió o allò que opina molta gent. Vol examinar els arguments i seguir aquella raó que, després de pensar-la, li sembli millor. Pensar filosòficament exigeix, doncs, poder justificar per què acceptem una conclusió.

Adaptació didàctica fidel.

Font: Plató, *Critó*, 46b–48a.

Edició: Gredos, 1981, pp. 199–201.

COMPRENC

1. Què vol seguir Sòcrates per prendre una decisió?
2. Què necessita una conclusió?

PENSO

Quina diferència hi ha entre dir «penso això» i dir «penso això perquè...»?

SESSIÓ 8 — RAONS BONES I RAONS DOLENTES

PLATÓ — NO TOTES LES OPINIONS TENEN EL MATEIX VALOR

Quan volem cuidar el nostre cos no escoltem qualsevol persona, sinó qui en té coneixement. Sòcrates pensa que passa una cosa semblant amb altres problemes: no hem de valorar una opinió només perquè molta gent la defensa. Cal preguntar si està ben justificada.

Adaptació didàctica fidel.

Font: Plató, *Critó*, 47a–48a.

Edició: Gredos, 1981, pp. 200–201.

COMPRENC

1. Per què posa Sòcrates l'exemple del cos?

2. Moltes persones defensant una idea la converteixen en vertadera?

PENSO

Què ha de tenir una raó perquè la consideris una bona raó?

SESSIÓ 9 — QUÈ ÉS UNA CONTRADICCIO?

ARISTÒTIL — NO PODEM AFIRMAR I NEGAR EL MATEIX

No podem afirmar que una mateixa cosa és d'una determinada manera i, al mateix temps i en el mateix sentit, afirmar que no ho és. Si defenso que totes les persones tenen un dret i immediatament dic que algunes persones no tenen aquest mateix dret sense donar cap distinció, la meva argumentació entra en contradicció.

Adaptació didàctica fidel.

Font: Aristòtil, *Metafísica*, IV, 3, 1005b19–20.

Edició: Gredos, 1994, p. 173.

COMPRENC

1. Què és una contradicció?
2. Per què les dues afirmacions de l'exemple són problemàtiques?

PENSO

Inventa dues afirmacions que es contradiguin.

SESSIÓ 10 — DISCUTIR FILOSÒFICAMENT

PLATÓ — EXAMINAR LA VIDA

Sòcrates considera molt valuós conversar cada dia sobre com hauríem de viure i examinar-nos a nosaltres mateixos. Viure sense preguntar-nos mai si les nostres idees i les nostres accions són correctes seria renunciar a una part molt important de la vida humana.

Adaptació didàctica fidel.

Font: Plató, *Apologia de Sòcrates*, 38a.

Edició: Gredos, 1981, p. 180.

COMPRENC

1. Què significa «examinar» la nostra vida?

2. Per què dona Sòcrates tanta importància al diàleg?

PENSO

És millor conèixer una veritat desagradable o continuar creient una cosa falsa que ens fa feliços?

SESSIÓ 11 — SÍNTESI: QUÈ SIGNIFICA PENSAR?

PLATÓ — NO DEIXAR D'EXAMINAR

Sòcrates no presenta la filosofia com un conjunt de respostes que ja posseïm. Filosofar significa continuar preguntant, examinar què creiem saber, exigir raons i estar disposats a descobrir que ens equivocàvem. Per això reconèixer un error pot ser un progrés i no un fracàs.

Síntesi didàctica basada en: Plató, *Apologia*, 21b–23b i 38a.

Edició: Gredos, 1981, pp. 154–158 i 180.

PENSO

Què és més filosòfic: tenir moltes respostes o saber fer bones preguntes? Argumenta.

SEGON TRIMESTRE

REALITAT, VERITAT I ÉSSER HUMÀ

SESSIÓ 12 — ÉS REAL TOT EL QUE VEIEM?

PLATÓ — LES OMBRES DE LA CAVERNA

Imagina unes persones que han viscut sempre encadenades dins d'una caverna. Només poden mirar una paret sobre la qual veuen ombres. Com que mai no han conegut res més, pensen que aquelles ombres constitueixen tota la realitat.

Adaptació didàctica fidel.

Font: Plató, *República*, VII, 514a–515c.

Edició: *Diálogos IV*, Gredos, 1988, pp. 338–340.

COMPRENC

1. Per què els presoners confonen les ombres amb la realitat?
2. Són ignorants perquè siguin poc intel·ligents?

PENSO

Com podem saber que allò que veiem és realment com sembla?

SESSIÓ 13 — PLATÓ: SORTIR DE LA CAVERNA

PLATÓ — APRENDRE POT SER INCÒMODE

Si un dels presoners fos alliberat i obligat a girar-se cap a la llum, primer sentiria dolor i confusió. Les coses reals li semblarien menys clares que les ombres a què estava acostumat. Només a poc a poc aprendria a mirar d'una altra manera.

Adaptació didàctica fidel.

Font: Plató, *República*, VII, 515c–516c.

Edició: Gredos, 1988, pp. 340–341.

COMPRENC

1. Per què el presoner no comprèn immediatament?
2. Què podria simbolitzar la llum?

PENSO

Per què aprendre alguna cosa nova pot obligar-nos a abandonar idees que ens resultaven còmodes?

SESSIÓ 14 — PODEM CONFIAR EN ELS SENTITS?

DESCARTES — ELS SENTITS PODEN ENGANYAR-NOS

Descartes observa que alguna vegada els sentits l'han enganyat. Les coses molt llunyanes poden semblar diferents de com són i podem confondre una cosa amb una altra. Per això es pregunta si és prudent confiar sense més en una font d'informació que ja ens ha induït alguna vegada a error.

Adaptació didàctica fidel.

Font: Descartes, *Meditacions metafísiques*, I.

Edició de referència: Gredos, *Meditaciones metafísicas y otros textos*, pp. 164–166.

COMPRENC

1. Els sentits s'equivoquen sempre?
2. Què intenta descobrir Descartes?

PENSO

Si els sentits poden enganyar-nos, com podem comprovar allò que percebem?

SESSIÓ 15 — QUÈ ÉS LA VERITAT?

DESCARTES — BUSCAR ALGUNA COSA SEGURA

Descartes decideix dubtar provisionalment de totes les creences sobre les quals pugui existir algun dubte raonable. No vol quedar-se sense coneixement: fa exactament el contrari. Intenta descobrir si existeix alguna veritat prou segura per començar de nou a construir el coneixement.

Adaptació didàctica fidel.

Font: Descartes, *Meditacions metafísiques*, I–II.

Edició: Gredos, pp. 164–171.

COMPRENC

1. Per què dubta Descartes?
2. Vol demostrar que no podem saber res?

PENSO

Quina cosa creus que saps amb més seguretat? Com la justificaries?

SESSIÓ 16 — ERROR, IGNORÀNCIA I MENTIDA

PLATÓ — EQUIVOCAR-SE NO ÉS EL MATEIX QUE ENGANYAR

Podem dir una cosa falsa perquè pensem sincerament que és vertadera. També podem dir una cosa falsa sabent que ho és i amb la intenció que una altra persona la cregui. En el primer cas hi ha error; en el segon apareix la intenció d'enganyar.

Adaptació didàctica inspirada en: Plató, *Hípies menor*, 365d–369b.

Edició: *Diálogos I*, Gredos, pp. 373–379.

COMPRENC

1. Quina diferència hi ha entre error i mentida?
2. Quin dels dos necessita intenció?

PENSO

És moralment pitjor equivocar-se o mentir? Per què?

SESSIÓ 17 — QUÈ ÉS UNA PERSONA?

JOHN LOCKE — UN ÉSSER CAPAÇ DE RECONÈIXER-SE

Locke considera persona un ésser capaç de pensar i reflexionar i de reconèixer-se a si mateix com el mateix ésser en diferents moments. La consciència que tenim de nosaltres mateixos és, per tant, molt important quan intentem comprendre què significa ser una persona.

Adaptació didàctica fidel.

Font: Locke, *Assaig sobre l'enteniment humà*, II, XXVII, §9.

Edició castellana de referència: Editora Nacional, Madrid, 1980, vol. I, pp. 492–493.

COMPRENC

1. Quines característiques destaca Locke?
2. Per què és important reconèixer-se un mateix?

PENSO

Un robot que pensés i sabés que existeix podria ser una persona?

SESSIÓ 18 — SOM NOMÉS UN COS?

DESCARTES — SI DUBTO, PENSO

Descartes intenta imaginar que gairebé tot el que creu és fals. Però descobreix alguna cosa peculiar: mentre està dubtant, no pot dubtar que està pensant. I si pensa, ha d'existir almenys com aquell ésser que està realitzant aquest pensament.

Adaptació didàctica fidel.

Font: Descartes, *Meditacions metafísiques*, II.

Edició: Gredos, p. 171 i ss.

COMPRENC

1. De què no pot dubtar Descartes?
2. Per què dubtar ja és una manera de pensar?

PENSO

El fet que pensem demostra que som alguna cosa més que un cos?

SESSIÓ 19 — SOC LA MATEIXA PERSONA?

JOHN LOCKE — IDENTITAT I CONSCIÈNCIA

Per Locke, la identitat personal està relacionada amb la consciència. Quan puc reconèixer una acció o una experiència passada com a meva, connecto aquella persona del passat amb la persona que soc ara. Això planteja una pregunta difícil: què passaria amb la nostra identitat si desapareguessin tots els nostres records?

Adaptació didàctica fidel.

Font: Locke, *Assaig sobre l'enteniment humà*, II, XXVII, §§9–11.

Edició: Editora Nacional, 1980, vol. I, pp. 492–494.

COMPRENC

1. Quina importància té la consciència per Locke?
2. Què connecta el nostre passat amb el present?

PENSO

Si perdessis tots els records, continuaries sent tu?

SESSIÓ 20 — QUÈ ENS DIFERENCIA DELS ALTRES ANIMALS?

ARISTÒTIL — VEU I PARAULA

Els animals poden utilitzar la veu per manifestar plaer o dolor. Els humans, segons Aristòtil, tenim a més la paraula, que ens permet discutir sobre allò que considerem útil o perjudicial, just o injust. Aquesta capacitat està estretament relacionada amb la nostra vida en comunitat.

Adaptació didàctica fidel.

Font: Aristòtil, *Política*, I, 2, 1253a9–18.

Edició: Gredos, Madrid, 1988, p. 51.

COMPRENC

1. Quina diferència proposa Aristòtil?
2. Què podem discutir gràcies al llenguatge?

PENSO

Els animals pensen encara que no utilitzin un llenguatge com el nostre?

SESSIÓ 21 — PODEM PENSAR SENSE LLENGUATGE?

ARISTÒTIL — PARLAR DEL JUST I L'INJUST

El llenguatge humà permet compartir alguna cosa més que sensacions. Podem discutir sobre justícia, bé, perjudici i conveniència. En compartir aquests judicis construïm formes de vida comunes. Per això, en Aristòtil, llenguatge i vida política estan profundament relacionats.

Adaptació didàctica fidel.

Font: Aristòtil, *Política*, I, 2, 1253a10–18.

Edició: Gredos, 1988, p. 51.

COMPRENC

1. Què permet fer el llenguatge?
2. Per què el relaciona amb la vida social?

PENSO

Podríem pensar què significa “justícia” si no disposéssim de cap llenguatge?

SESSIÓ 22 — EDUCAR ÉS APRENDRE A MIRAR

PLATÓ — GIRAR LA MIRADA

Per Plató, educar no consisteix simplement a introduir coneixement dins d'una persona com si la seva ment fos un recipient buit. L'educació ha d'ajudar-nos a dirigir adequadament la nostra capacitat de comprendre, igual que el presoner ha d'aprendre a girar-se cap a una realitat que abans no podia veure.

Adaptació didàctica fidel.

Font: Plató, *República*, VII, 518b–d.

Edició: Gredos, 1988, pp. 342–343.

PENSO

Aprendre és acumular informació o aprendre a mirar les coses d'una altra manera?

TERCER TRIMESTRE

LLIBERTAT, NORMES I JUSTÍCIA

SESSIÓ 23 — QUÈ SIGNIFICA SER LLIURE?

EPICUR — NO TOT DESIG S'HA DE SEGUIR

Epicur pensa que no hem d'escollir automàticament qualsevol plaer. Alguns plaers poden portar després conseqüències pitjors, mentre que algunes dificultats poden produir un bé més gran. Per viure bé cal aprendre a examinar els nostres desigs i decidir quins ens convé seguir.

Adaptació didàctica fidel.

Font: Epicur, *Carta a Meneceu*, §§129–130.

Edició: *Obras completas*, Cátedra, 9a ed., 2012, pp. 89–90.

COMPRENC

1. Epicur diu que hem de buscar qualsevol plaer?
2. Per què hem de pensar els nostres desigs?

PENSO

Fer sempre el que et ve de gust et fa més lliure o menys lliure?

SESSIÓ 24 — PUC FER TOT EL QUE VULL?

JOHN STUART MILL — LA LLIBERTAT I ELS ALTRES

Mill defensa una gran llibertat per decidir sobre la pròpia vida. Però la societat pot tenir una raó legítima per limitar una conducta quan aquesta perjudica altres persones. El simple fet que una conducta ens sembli estranya, equivocada o desagradable no és suficient per prohibir-la.

Adaptació didàctica fidel.

Font: Mill, *Sobre la llibertat*, cap. I.

Edició: Alianza Editorial, Madrid, 1993, pp. 68–71.

COMPRENC

1. Quin límit posa Mill a la llibertat?
2. És suficient que una conducta no ens agradi per prohibir-la?

PENSO

En quina situació estaria justificat limitar la llibertat d'una persona?

SESSIÓ 25 — COSTUM, NORMA I LLEI

JOHN STUART MILL — LA FORÇA DEL COSTUM

Les persones poden acabar acceptant una manera de viure simplement perquè sempre s'ha fet així. Mill adverteix que el costum pot arribar a impedir-nos preguntar si les normes són bones. Desenvolupar la individualitat exigeix poder examinar les tradicions i decidir racionalment quines mereixen conservar-se.

Adaptació didàctica fidel.

Font: Mill, *Sobre la llibertat*, cap. III.

Edició: Alianza Editorial, 1993, pp. 126–130.

COMPRENC

1. Quin perill té el costum?
2. Mill diu que totes les tradicions són dolentes?

PENSO

Que una norma sigui molt antiga és una bona raó per conservar-la?

SESSIÓ 26 — PER QUÈ HEM D'OBEIR LES LLEIS?

PLATÓ — OBEIR O PERSUADIR

En el *Critó*, les lleis imaginem que parlen amb Sòcrates. Li recorden que un ciutadà no pot simplement acceptar les lleis quan el beneficien i ignorar-les quan el perjudiquen. Si considera que una norma és injusta, ha d'intentar convèncer la comunitat que l'ha de canviar o afrontar el problema de desobeir-la.

Adaptació didàctica fidel.

Font: Plató, *Critó*, 51b–c.

Edició: Gredos, 1981, p. 206.

COMPRENC

1. Quines alternatives plantegen les lleis?
2. Per què és problemàtic obeir només quan ens interessa?

PENSO

Una llei injusta s'ha d'obeir?

SESSIÓ 27 — QUÈ ÉS LA JUSTÍCIA?

EPICUR — JUSTÍCIA I ACORD

Epicur relaciona la justícia amb els acords que estableixen les persones per evitar fer-se mal mútuament. Les normes justes tenen sentit perquè permeten una convivència en què ningú no ha de viure permanentment amb por de ser perjudicat pels altres.

Adaptació didàctica fidel.

Font: Epicur, *Màximes capitals*, XXXI–XXXIII.

Edició: *Obras completas*, Cátedra, 2012, pp. 96–97.

COMPRENC

1. Amb què relaciona Epicur la justícia?
2. Per què necessitem normes?

PENSO

Hi podria haver justícia si ningú no tingués en compte els altres?

SESSIÓ 28 — IGUALTAT O EQUITAT?

ARISTÒTIL — TRACTAR IGUAL ALLÒ QUE ÉS IGUAL

Aristòtil relaciona la justícia amb una determinada forma d'igualtat. Però repartir justament no significa necessàriament donar sempre exactament el mateix a tothom. Cal determinar quines diferències són rellevants i quin criteri de distribució podem justificar.

Adaptació didàctica fidel.

Font: Aristòtil, *Ètica nicomàquea*, V, 3, 1131a10–30.

Edició: Gredos, Madrid, 1985, pp. 243–244.

COMPRENC

1. Justícia i igualtat són exactament el mateix?
2. Per què poden ser importants algunes diferències?

PENSO

Posa un exemple en què tractar dues persones de manera diferent sigui més just que tractar-les exactament igual.

SESSIÓ 29 — SOM ANIMALS POLÍTICS?

ARISTÒTIL — NECESSITEM LA COMUNITAT

Aristòtil diu que l'ésser humà és per naturalesa un **animal polític**. No vol dir que tots vulguem ser polítics professionals. Significa que desenvolupem la nostra vida amb altres persones: compartim llenguatge, regles, idees sobre justícia i formes d'organitzar-nos.

Adaptació didàctica fidel.

Font: Aristòtil, *Política*, I, 2, 1253a1–18.

Edició: Gredos, 1988, pp. 50–51.

COMPRENC

1. Què significa aquí “polític”?
2. Quines coses només podem desenvolupar convivint?

PENSO

Podria una persona arribar a ser plenament humana vivint completament sola des del naixement?

SESSIÓ 30 — QUINA RELACIÓ TENIM AMB LA NATURA?

HANS JONAS — MÉS PODER, MÉS RESPONSABILITAT

La tecnologia moderna dona a l'ésser humà una capacitat enorme per transformar la natura. Les nostres accions poden tenir efectes durant molt de temps i arribar a afectar tot el planeta. Per Jonas, aquest nou poder obliga l'ètica a pensar també en conseqüències que abans semblaven impossibles.

Adaptació didàctica fidel.

Font: Hans Jonas, *El principio de responsabilidad*.

Edició: Herder, Barcelona, 1995, pp. 29–40.

COMPRENC

1. Què ha canviat amb la tecnologia moderna?
2. Per què augmenta la responsabilitat?

PENSO

Tenim dret a transformar qualsevol part de la natura si això ens beneficia?

SESSIÓ 31 — ELS ANIMALS TENEN DRETS?

JEREMY BENTHAM — PODEN PATIR?

Bentham es pregunta quin criteri hauria de determinar si un ésser mereix consideració moral. No considera essencial que pugui parlar com nosaltres ni que raoni exactament de la mateixa manera. El fet decisiu és una capacitat molt més elemental: **pot patir?**

Adaptació didàctica fidel.

Font: Bentham, *An Introduction to the Principles of Morals and Legislation*, cap. XVII, §1, nota.

Edició: Clarendon Press, Oxford, 1876, p. 311.

COMPRENC

1. Quines capacitats no considera decisives Bentham?
2. Quina considera moralment important?

PENSO

Si un animal pot patir, quina obligació mínima hauríem de tenir envers ell?

SESSIÓ 32 — LES GENERACIONS FUTURES

HANS JONAS — ACTUAR PENSANT EN QUI VINDRÀ DESPRÉS

Per Jonas, les nostres accions han de ser compatibles amb la possibilitat que continuï existint una vida humana autèntica a la Terra. Una societat amb un poder tecnològic enorme no pot pensar només en els beneficis immediats dels qui viuen avui.

Adaptació didàctica fidel.

Font: Jonas, *El principio de responsabilidad*.

Edició: Herder, 1995, p. 40.

COMPRENC

1. En qui ens demana pensar Jonas?
2. Per què les nostres accions poden afectar aquestes persones?

PENSO

Tenim obligacions envers persones que encara no han nascut?

SESSIÓ 33 — QUÈ SIGNIFICA VIURE BÉ?

ARISTÒTIL — LA FELICITAT ÉS UNA MANERA DE VIURE

Per Aristòtil, la felicitat no és simplement sentir plaer durant un moment. Té a veure amb el conjunt de la nostra vida i amb la manera com desenvolupem les nostres capacitats i el nostre caràcter. Per això preguntar què significa ser feliç és també preguntar en quina mena de persona ens volem convertir.

Adaptació didàctica fidel a: Aristòtil, *Ètica nicomàquea*, I, 7 i I, 13, especialment 1098a i 1102a.

Edició: Gredos, 1985, pp. 141–143 i 153–154.

COMPRENC

1. Aristòtil identifica felicitat amb un moment de plaer?
2. Què relaciona amb la felicitat?

PENSO — ACTIVITAT FINAL DEL CURS

Què és més important per viure bé: ser feliç, ser lliure o ser just?

Pots escollir una opció, combinar-les o proposar-ne una altra.

Escriu:

- una tesi;
- dues raons;
- un exemple;
- si pots, una objecció.

TEMPORITZACIÓ

Trimestre	Sessions	Eix	Autors
1r	1–11	Preguntar i argumentar	Aristòtil, Tales, Plató/Sòcrates
2n	12–22	Realitat, coneixement i persona	Plató, Descartes, Locke, Aristòtil
3r	23–33	Llibertat, justícia i responsabilitat	Epicur, Mill, Plató, Aristòtil, Bentham, Jonas

PROGRESSIÓ DE LECTURA

PRIMER TRIMESTRE

L'alumne aprèn a preguntar davant del text:

Què diu?

Quina raó dona?

SEGON TRIMESTRE

Afegeix:

Quin problema intenta resoldre?

Hi estic d'acord?

TERCER TRIMESTRE

Afegeix:

Quina objecció podria fer?

Quina posició defensaria jo?

ÚS DEL DOSSIER A L'AULA

No cal convertir cada text en un comentari escrit.

Una sessió ordinària pot seguir aquesta estructura:

5 min — pregunta inicial

10–15 min — explicació del professor

5 min — lectura del text

5–10 min — COMPRENC

15 min — discussió filosòfica

10 min — PENSO

En algunes sessions, PENSO pot fer-se oralment.

En les sessions especialment importants, es conserva al portafolis.

TEXTOS RECOMANATS PER AL PORTAFOLIS

No cal conservar les 33 lectures com a evidències avaluables.

Seleccionaria especialment:

S5 — Sòcrates i ignorància

S7 — argumentació

S13 — caverna

S17 — persona

S19 — identitat personal

S24 — llibertat

S26 — llei injusta

S28 — igualtat/equitat

S31 — animals

S33 — vida bona

Aquests deu textos permeten observar molt bé la progressió filosòfica de l'alumne.

BIBLIOGRAFIA DE REFERÈNCIA

Aristóteles. (1985). *Ética nicomáquea. Ética eudemia* (J. Pallí Bonet, trad.). Madrid: Gredos.

Aristóteles. (1988). *Política* (M. García Valdés, trad.). Madrid: Gredos.

Aristóteles. (1994). *Metafísica* (T. Calvo Martínez, trad.). Madrid: Gredos.

Bentham, J. (1876). *An Introduction to the Principles of Morals and Legislation*. Oxford: Clarendon Press.

Descartes, R. *Meditaciones metafísicas y otros textos*. Madrid: Gredos.

Epicuro. (2012). *Obras completas* (J. Vara, ed. i trad., 9a ed.). Madrid: Cátedra.

Jonas, H. (1995). *El principio de responsabilidad. Ensayo de una ética para la civilización tecnológica*. Barcelona: Herder.

Locke, J. (1980). *Ensayo sobre el entendimiento humano* (vol. I). Madrid: Editora Nacional.

Mill, J. S. (1993). *Sobre la libertad*. Madrid: Alianza Editorial.

Platón. (1981). *Diálogos I*. Madrid: Gredos.

Platón. (1988). *Diálogos IV. República*. Madrid: Gredos.